

חדווה אטלס בן-דוד

דיוקן קבוצתי עם מורה

בית האמנים, ירושלים

בית האמנים, ירושלים

חדווה אטלס בן-דוד
דיוקן קבוצתי עם מורה
ספטמבר – אוקטובר 2011

אוצרת: טלי תמיר

קטלוג

עריכה: טלי תמיר
עיצוב והפקה: מגן חלוץ
תרגום לאנגלית: יותם שבולת
עריכה לשונית אנגלית: רות דבל
צילום: הילית כדורי
גרפיקה: עלזה חלוץ

בית האמנים, ירושלים
מנהלת: רות מלול-צדקא
הפקה: תמר כץ, מיכל בר-אור
תליית תערוכה: עמיעד אברהמס
הנהלה: מגדלנה חפץ (יו"ר), הדי אברמוביץ, יונתן אופק, שי אזולאי,
מרב דביש בן משה, לנה זידל, מרסלו לאובר

על העטיפה: **נדנדה**, 2009 (פרט) (ר' עמ' 61)
עמ' 2-3: **דיוקן קבוצתי עם הורים**, 2011
רישום דיו, אקריליק וקולאז' על נייר, 70x100

כל המידות בסנטימטרים, רוחב x גובה

התערוכה והקטלוג בסיוע:
משרד התרבות והספורט;
מנהל תרבות חברה ופנאי, עיריית ירושלים

© כל הזכויות שמורות, בית האמנים ירושלים, 2011
אגודת הציירים והפסלים – אמני ירושלים (ע"ר)

תוכן העניינים

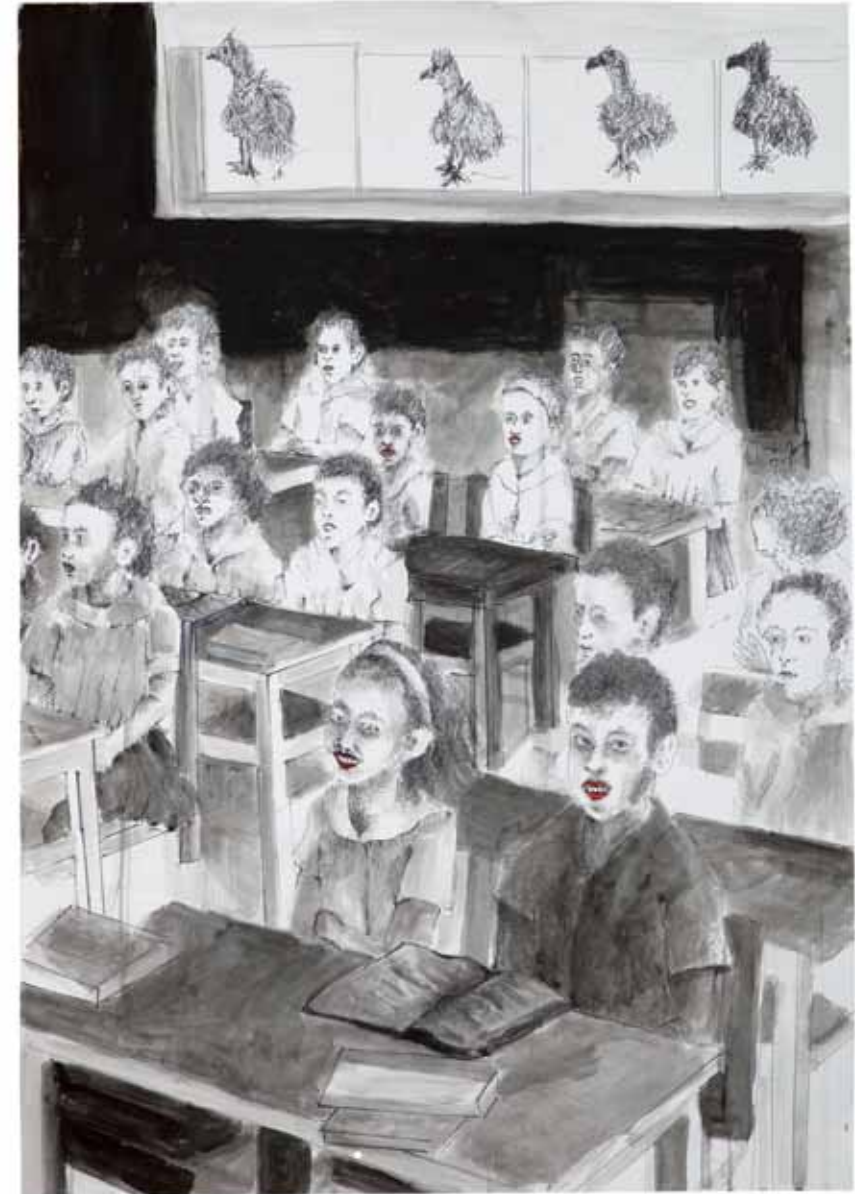
9	דיוקן קבוצתי עם מורה עירומה
	טלי תמיר
15	עבודות
73	ציונים ביוגרפיים

דיוקן קבוצתי עם מורה עירומה

טלי תמיר

חדווה אטלס בן-דוד חשה כמי שעברה מטמורפוזת: באמצע חייה, בגיל 33, היא שינתה את דמותה מדמות חינוכית של מורה, המייצגת בעיני תלמידיה עולם חינוכי של ערכים קאנוניים, אהבת הארץ והתנהגות נאותה, לדמות פרובוקטיבית של אמנית, השקועה בעצמה ובהזיותיה. את ה"גלגול" הזה היא מציגה כוידוי אישי, המתגלם בהתערטלות ובעירום: המורה ניצבת לצד קבוצת תלמידיה, בשיעור, בטויל השנתי או ליד נבחרת הכדורגל, כשהיא עירומה לחלוטין, או כשהיא ישובה אל שולחנה, חשופת חזה, פורשת ידיה לצדדים כאומרת: זו אני, המורה. קבלו אותי כפי שאני.

הציור השתלט עליה מרגע שפגשה בו במקרה, ללא הכנה מוקדמת, ללא מושג במה מדובר. החינוך שקבלה בבית הוריה לא חשף אותה לאמנות ולא נתן לה חיזוקים על כישרון כזה או אחר שהיה חבוי בה. זו הייתה לגביה מעין התגלות, עיסוק שגבר עליה והביס את עולמה המוכר והידוע, לתוכו גדלה והתחנכה בסמינר למורות. לאחר שתהליך השינוי הושלם, ואטלס בן-דוד למדה ציור, תחילה בחוגי חובבים ובהמשך ב"אבני", במדרשה, באוניברסיטת אלבמה בארצות הברית ובאין ספור הרצאות ושיעורים שליטה במסגרות שונות, היא לא יכלה להתנתק מצופיה הנאמנים ביותר – קהל התלמידים שלה, בפניהם הרגישה שהיא צריכה לחזור ולהתייזב, ואת דמותם – הבנאלית, הנאיבית, חסרת התודעה – להנציח. חמש-עשרה שנות הוראה בכיתות בית הספר היסודי בלב-ליבה של הפריפריה הישראלית – שיכון ב' בטבריה, בית הספר "הנגב" ובית הספר "דרויאנוב" ביפו, בית הספר "נגבה" ברמת גן וביה"ס נורדאו בנתניה – עשו את שלהן: משהו בחוויה הזו של השעות הממושכות בבית הספר, בכיתות א'-ג' ואחר-כך ד'-ו', נשאר מציק וטורד מנוחה במחשבותיה של הציירת. מציק עד כדי היצמדות אובססיבית לאתר הזה, אתר הלימוד והחינוך, ששנים רבות הייתה אחת מהחיילות הנאמנות שלו ומילאה את כל צויו וכלליו.

בכיתה (עיט), 2010, דיו ואקריליק על נייר, 100x70

In the Classroom (Vulture), 2010, ink and acrylic on paper, 100x70

ציוריה ורישומיה המפתיעים של חדווה אטלס בן-דוד עוסקים במרחב בטווח נטול זוהר ונעדר אקזוטיקה, הסובל מיחסי ציבור גרועים במיוחד. מעולם לא עסקה האמנות הנחשבת "גבוהה" בתלמידי בית ספר יסודי, בטורי שולחנות, בילקוטים ובמחברות, בלוח ובגיר, ובדמויות המורה והמנהל. דבר מתוך כל זה לא זכה למעמד מרגש של נראות ולא לשיח ראוי במרחב התרבותי. אך עולם הילדים, המובל על-ידי המורה והמנהל, כפי שהוא מופיע בציוריה של אטלס בן-דוד, מעורר מחשבות וטורד את המבט במידה כזו, שהוא תובע התייחסות ותשומת לב מיוחדת. כמו הצלמת האמריקאית דיאן ארכוס, נחנה אטלס בן-דוד ברגישות חריפה לעילגות ולחריגות, וביכולת זיהוי של שפת גוף לא-נוחה, המשדרת מבוכה וחוסר ביטחון. מה שמקובל להיראות כחינני וחביב, מחובר ומלא שמחה, כמו, למשל, הנפת הטנא בחג הביכורים, או ריקוד הנרות בחנוכה, הפך תחת עיניה של אטלס בן-דוד למסורבל ועילג, צייתי ובנאלי, ולעיתים גובל בגרוטסקי. במקום תלמידים הלוקחים חלק מלא בטקס ומזדהים עם המתרחש, נראים התלמידים בציוריה של אטלס בן-דוד מנותקים ומשתאים, נעים בשורות באופן כפייתי, ולא ממש מבינים למה הם עושים את מה שהם עושים.

הרישום בדיו, בפחם ובעיפרון הוא כלי ראשוני בעבודתה של אטלס בן-דוד ולאחרונה היא החליפה את הכדים הגדולים ואת טכניקת צבעי השמן בגיליונות נייר גדולים וברישים שחור-לבן, עם מעט צבע. קווים של שורות במחברת או משבצות-חשבון מלווים פעמים רבות את הרקעים של ציוריה. הדרמה הקטנה של הכיתה הופיעה לראשונה ביצירתה בסצנות ריאליסטיות, המבוססות על צילומים אותנטיים מתקופת שנותיה כמורה בראשית שנות ה-60 של המאה שעברה: כיתה מרובעת, טורי שולחנות, זוגות של תלמידים בשורה, ילקוטים, שקיות אוכל לבנבנות. הקירות מקושטים לכבוד החגים, המורה בשמלה צבעונית, ניצבת ליד ילדה המקריאה מתוך מחברתה. צבע צהבהב שוטף את התמונה, כאילו נחשפה יותר מידי לאור. בהדרגה, וככל שהמשיכה לעסוק בסצנה המכילה את המורה והתלמידים, נדדה תמונת הכיתה והועתקה לעולם הפנטזיה, שבשיאו הכיתה כולה "הושתלה" בנוף ישראלי פתוח – רכס גבעות, ששני ברושים מרקיעים ממרכזו. בעוד שהתלמידים ממשיכים להיות שקועים במשחקיהם ובענייניהם, רכונים אל שולחנות הכיתה, המורה שקועה בהזיותיה: רגליה משוכלות תחת כסאה, מחשופה עמוק, עיניה עצומות וסיגריה בין אצבעותיה, מעלה טבעות עשן, כמו לאה גולדברג, שאלוהיה "נגלה לה בעשן הסיגריות"¹. התלמידים מנסים ללמוד, המורה כבר במקום אחר.

רדופה על-ידי זיכרון הפאי של תלמידיה, יצרה אטלס בן-דוד אינוונטר עשיר של מחוות הקשור לעולמם של ילדי בית הספר: תלמידים רכונים על ספריהם; כותבים במחברותיהם; מצביעים; שלובי ידיים; מקשיבים; בוכים; נזופים; עומדים בעמידת ידיים; מנגנים בחליליות; שרים במקלה; מנופפים בדגלי ישראל; עטורים בזרים; עטורים בכתר עם נר; נושאים ילקוטים; מצטלמים בשורה לצילום סוף שנה – העומדים והרכונים; משחקים בכדור; רכובים על-גב חבר; לבושים בבגדי ספורט, בנבחרת; מצמידים ידיהם לפה, להשמעת שריקה; משועממים; מניפים ידיהם אל-על בשעת החגיגה; מחופשים בפורים; מטפסים על פסל הארי השואג בתל חי; עומדים דום בטקס הזיכרון... ועוד. אינוונטר טיפוסי, שכל בוגר מערכת החינוך הישראלית יידע לזהות ולמפות. איזו תנועה שייכת לאיזה חג, איזה טקס שייך לאיזו מחווה. אך למרות שמילון המחוות הללו נראה מוכר לכולם, יוצאות הדמויות מתחת ידיה של אטלס בן-דוד, כשהן חציין ריאליסטיות וחציין גרוטסקיות, חלקן ילדותיות וחלקן קשיות ומעוותות. הסצנה כולה מקרינה זרות, המזכירה ברוחה את תיאוריו ההזויים של ברוננו שולץ, בכותבו על חבורת התלמידים הפוחחים שלמדו עמו בבית הספר העירוני: "או אז אני רואה את חוטמיהם החרומים הקטנים שאינם מסוגלים לעצור בעד ההפרשה, את פיותיהם המקורעים בזעקה, שחטטים סביבם, את כפות ידיהם הקטנות והקפוצות"². כך, במעין הכלאה (לא מודעת) בין דמויותיו הסוריאליסטיות של ברוננו שולץ לבין תלמידי "הכיתה המתה" של טדיאוש קנטור,³ יוצרת אטלס בן-דוד תיאטרון משלה, המתרחש לא על רקע עיירה גלותית ועולם ישן, כי אם על רקע אייקונים של התרבות הציונית: אנדרטת הארי השואג ובמת המסכת והטקס, נגנית האקורדיון ומנצחת המקלה, זרים על הראש ודגלי כחול-לבן.

"שמונים שנות ציונות יצרו קאנון שירי: אוצר טבע, משאב רוחני שהלך ונוצר כאן בשכבות, עבר מסננת של דורות, והצטבר לכלל קאנון תרבותי ייחודי"⁴, כתב נועם בן-זאב בספרו "מנגינה ישראלית". כמוכה במערכת החינוך הישראלית, שחזרה ולימדה את תלמידיה את השירים הקאנוניים של התרבות הציונית לדורותיה, מעלה אטלס בן-דוד בציוריה את מרכיבי העיקריים של החינוך המוסיקאלי הבית ספרי: ליווי האקורדיון, לימוד הנגינה בחליליות ושירת המקלה. באחד הציורים מנצחת המורה בהשתדלות מרובה על קבוצת תלמידים ותלמידות המנגנים בחליליות, ובציור אחר היא ניצבת מול שורות המקלה, השרה בקומה זקופה את שירת "התקווה". במיצב הפיסול-קרמי "שירת ההמנון"

מקצינה אטלס בן-דוד את הסיטואציה והופכת את קבוצת התלמידים לראשים בלבד, שצוואריהם מתוחים, ופיותיהם הפעורים, מרובי השיניים, הפכו לאיבר עצמאי השר בדבקות.

מהנקודה שהיא נמצאת בה היום, מתבוננת חדווה אטלס בן-דוד במקלות התלמידים השרים ומזהה דרכם את ספקותיה-שלה: היא רואה את עוצמת הבנאליה, ואת עריצות השגרה המוכתבת. היא מזהה את כוחה של הצייתנות ואת אימת הבורות, היא נזכרת בהירארכיה של הכיתה, בצורך בשליטה, בהטלת המשמעת. היא חוזרת ומעלה בדעתה את השירים שלימדה, את המילים ששיננה, את הלילות הארוכים שישבה בכיתה וגזרה כתרים עם נרות, כדי שיעוד קבוצת ילדים יגרשו את החושך, כיאה לאזרחים ישראלים צעירים. חדווה אטלס בן-דוד שואלת לא רק על המהלך הפרטי שהרחיק אותה מלוח הכיתה, כי אם גם על תובענותה העיוורת של מערכת החינוך, שאינה מבחינה בזרות, במבוכה ובמצוקות אחרות.

ברישום "השיעור" (2011) ניצבת המורה בחלל הגדול של הספרייה, ללא כל כיסוי לגופה העירום, ומציירת נוף עם ברושים. במישור הקדמי הומה כיתה שלמה, אך איש מהתלמידים לא מפנה אליה את פניו. הציירת הניצבת מול כן הציור, כשמבטה מגביה מעל לראשי התלמידים, מזהה כדיוקן עצמי נוסף, אך עירומה מציב אותה בפאזה אלגורית, במסורת הרנסאנס, כפרסוניפיקציה של האמנות וכרמז לטיבה החושפני. בדיקת המקורות של "השיעור", מגלה הכלאה בין דמות האמן בציורו המפורסם של גוסטב קורבה "הסטודיו של האמן" (1854-1855), לבין דמותה של דוגמנית העירום שעומדת בציור המקורי מאחורי גבו. בציור של אטלס בן-דוד הגוף העירום הוא גופה של הדוגמנית והיד המציירת היא ידו של הצייר. קורבה הריאליסט, בעל הנטיות הסוציאליסטיות, צייר מימינו את קהילת האינטלקטואלים של מבקרי האמנות ואוהביה ומשמאלו את קהילת אנשי כפרו העניים, הבורים והפשוטים. בציור של אטלס בן-דוד היא מוקפת ב"קהילה" שלה: קהילת התלמידים. על רקע קירות הספרייה עמוסי הספרים נשאלת השאלה: מה כדיוקן מתרחש כאן, האם זה שיעור מולדת המדבר על נוף ישראלי? שיעור ציור? או, אולי, מרמזת שורת הברושים ברישום על הכן על נבואת מוות עמומה, המטרידה את מחשבתה המודעת של המורה, לאחר שהובילה את תלמידיה דרך שירים וטקסים, דקלומים ומחוות של אהבת הארץ והקרבת החיים למענה, והיא שואלת את עצמה – מה יעלה בגורלם?

בקבוצת הרישומים "לכו בעקבותי", מתמקדת אטלס בן-דוד במפגש הסימבולי בין הצלילית הכהה של פסל הארי השואג מתל חי, לבין שורה ארוכה של תלמידים המצטופפת לרגליו, הלקוחה, ככל הנראה, מטקס אחר. תלמיד אחד נראה מטפס על הפסל ודמות לבנה-שקופה, מצטרפת בחשאי לשורה, כרוח רפאים אלמונית. מילות השיר, המושר בטקסי י"א באדר, כהותו הגושית והמאיימת של פסל האבן, שורת הילדים עטורי הזרים ודמות המורה המחפה עליהם בזרועותיו, מדגישים את הגורל הטראגי המרחף מעל הכול.

כנגד זה, סדרת "משחקי הילדים", ברוח "ברויגליאנית", מדגישה את הכאוס המוחלט של שעות ההפסקה ומשחקי הרחוב, שאת פראותם ניתן שוב לחוש במילותיו של ברוננו שולץ: "רק בהישמע קול הפעמון ומיד היתה מתנפלת עלי החבורה ההומה הזאת, יורדת עלי בכוח מחץ, כמעט קורעת אותי לגזרים. הם רצו מאחור, דרך הספסלים, רגליהם נוקשות על דוכני הכתיבה, קיפצו מעל לראשי, ניתרו מעשה-תיישים"⁵. המולה דומה מתארת אטלס בן-דוד ברישומים הגדולים בהם נראית פקעת ילדים רוחשת, שבתוכה כמה משחקים בכדור, אחד רוכב על אופניים, אחר מרכיב את חברו על גבו וכו'.

"הסעודה האחרונה" של ליאונרדו דה וינצ'י, המשמשת מודל לסדרת רישומים של אטלס בן-דוד באותו שם ובקומפוזיציה דומה, מציבה את דמות המורה במיקומו המסורתי של ישו במרכז השולחן, וכמוהו היא פורשת זרועותיה לצדדים, מנותקת מקבוצת התלמידים שסביבה. מיקום סימבולי זה מזהה אותה כקורבן ומתעוררת שאלה אם איננו מתבוננים בדמותה המותשת והלאה מנטאלית של מורה שחוקה החושפת את חוסר האונים שלה בפני התלמידים, שאת תשומת ליבם המפוזרת היא לא ממש מצליחה להשיג. "שני מושגים אלה, לחץ ושחיקה, מעמידים, איפוא, את המורה כמושא סביל וכקורבן – אולי אף קורבן האשם במצבו – של נסיבות ארגוניות ותעסוקתיות", כתב מרדכי אריאלי, בהקדמה לספרו "אי-נחת בהוראה"⁶. אך למרות המימד הקורבני הקיים בציוריה של אטלס בן-דוד, ונתבי האסקפיה לעולמות הזויים שהיא מטפחת, היא עצמה מייחסת למחוות העירום ופרישת הידיים מעמד של אמת חשופה ובלתי ניתנת להכחשה. העירום מבודד אותה מן המציאות היומיומית ומעביר אותה למימד קיומי אחר.

יחד עם זאת, אי אפשר להתעלם מן המימד השערורייתי של עירומה של המורה, המייצג טירוף מערכות מוחלט בין עולם בית הספר לעולם אירוטי ומיני. נראה כאילו חדרה לתוך חלל הכיתה הזייה פרועה של המורה מצודדת המראה,

קבוצת כדורגל, 2007, שמן על בד, 150x100
 Football Team, 2007, oil on canvas, 150x100

הכמהה לחווייה אירוטית. אך החשד מתפוגג מהר והמיניות לא מתממשת: גם הארוס מתכסה בדוק סוריאליסטי של הזרה ותהייה, וכשרואים את המורה העירומה יושבת בספרייה, ליד המנהל החנוט בחליפה ובעניבה, המבט נודד אל אצבעותיה המאיימות, הארוכות יתר על המידה, ופחות אל חזה החשוף. המורה העירומה, המנהל בחליפה והחמור נושא הספרים, המייצג את אמבלמת הבורות והטיפשות בהאבסת ידע ללא תוכנה והפנמה, מייצגים יותר מכל את תיאטרון המציאות ההזויה, הפרועה והמצחיקה בצירייה יוצאי הדופן של חרווה אטלס בן־דוד.

- 1 לאה גולדברג, "אלוהי": את אלוהי ראיתי בקפה/ הוא נתגלה לי בעשן הסיגריות/ נכה רוח, מסתלח ורפה/ רמז לי: עוד אפשר לחיות".
- 2 ברונו שולץ, חנויות הקינמון, בית המרפא בסימן שעון החול, הוצאת שוקן, 1979, מתוך הסיפור "הגימלאי", עמ' 237-238.
- 3 תדיאוש קנטור (1915-1990), במאי תיאטרון פולני, שפיתח שפה ניסיונית המערבת אמנות חזותית ופרפורמנס. "הכיתה המתה" הועלתה לראשונה ב־1975, עסקה בזיכרונות ילדות מתקופת בית הספר והייתה לאחת מהצגותיו הנודעות ביותר.
- 4 נועם בן־זאב, מנגינה ישראלית, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2009, בתוך: "רוכלות השירים בגן הילדים", ע' 34.
- 5 שולץ, ע' 240.
- 6 מרדכי אריאלי, "אי נחת בהוראה", הוצאת רמות, אוניברסיטת תל אביב, ע' 13.

17

בספרייה, 2009, רישום דיו ואקריליק על נייר, 110x80
At the Library, 2009, ink drawing and acrylic on paper, 110x80

16

חמור על שתיים, 2010, רישום דיו ואקריליק על נייר, 100x70
Donkey with two Legs, 2010, ink drawing and acrylic on paper, 100x70

סעודה אחרונה 1, 2005, שמן על בד, 155x240
Last Supper 1, 2005, oil on canvas, 155x240

טיול שנתי 1, 2004, שמן על בד, 60x70
Field Trip 1, 2004, oil on canvas, 60x70

25

סעודה אחרונה 2, 2009, רישום דיו, אקריליק וצבע שמן על נייר, 160x210
Last Supper 2, 2009, ink drawing, acrylic and oil paint on paper, 160x210

24

טיול שנתי 2, 2005, שמן על בד, 140x180
Field Trip 2, 2005, oil on canvas, 140x180

המורה, 2011, רישום דיו ואקריליק על נייר, 100x70
The Teacher, 2011, ink drawing and acrylic on paper, 100x70

סעודה אחרונה 4, 2009, עיפרון, דיו ואקריליק על נייר, 70x100
Last Supper 4, 2009, pencil, ink and acrylic on paper, 70x100

צילום סוף שנה עם חמור, 2011, רישום דיו, אקריליק וצבע שמן על בד, 160x150
Yearbook Photo with a Donkey, 2011, ink drawing, acrylic and oil paint on canvas, 160x150

בספרייה, 2010, שמן על בד, 112x100
At the Library, 2010, oil on canvas, 112x100

35

המורה, 2011, רישום דיו, אקריליק וקולאז' על נייר, 100x70
The Teacher, 2011, ink drawing, acrylic and collage on paper, 100x70

34

חמור נושא ספרים, 2010, רישום דיו ואקריליק על נייר, 100x70
An Ass Loaded with Books, 2010, ink drawing and acrylic on paper, 100x70

נרות, ספרים ודגלים (דיפטיכון), 2011, רישום דיו, אקריליק וקולאז' על בד, 50x70 כל אחד
Candles, Books and Flags (Diptych), 2011, ink drawing, acrylic and collage on canvas, 50x70 each

אקורדיון, 2011, רישום דיו, אקריליק והדפסות על נייר, 120x152
Accordion, 2011, ink drawing, acrylic and prints on paper, 120x152

חליליות, 2011, רישום דיו, אקריליק, צבע שמן והדפסות על בד, 160x150
Recorders, 2011, ink drawing, acrylic, oil paint and prints on canvas, 160x150

הנפה, 2010, רישום דיו ואקריליק על נייר, 80x110
Lifting, 2010, ink drawing and acrylic on paper, 80x110

ילד שר וצל, 2011, רישום דיו ואקריליק מדולל על נייר, 100x70
Singing Boy and His Shadow, 2011, ink drawing and diluted acrylic on paper, 100x70

נבונה ארצנו (המקהלה), 2009, אקריליק וצבע שמן על בד, 120x90
We'll Build Our Country (The Choir), 2009, acrylic and oil paint on canvas, 120x90

49

בלבב פנימה (ההמנון), 2010, רישום דיו ואקריליק על נייר, 100x70
In the Heart, Within (The Anthem), 2010, ink drawing and acrylic on paper, 100x70

48

לכו בעקבותיי 1, 2011, רישום דיו ואקריליק על בד, 150x110
Follow Me 1, 2011, ink drawing and acrylic on canvas, 150x110

51

לכו בעקבותיי 3, 2011, רישום דיו, אקריליק וגירים על בד, 70x50
Follow Me 3, 2011, ink drawing, acrylic and chalk on canvas, 70x50

50

יום הזיכרון, 2011, רישום דיו, אקריליק והדפסות על בד, 150x160
Memorial Day, 2011, ink drawing, acrylic and prints on canvas, 150x160

לכו בעקבותיי 4, 2011, רישום דיו ואקריליק על נייר, 100x80
Follow Me 4, 2011, ink drawing and acrylic on paper, 100x80

משחקי ילדים (הפסקה), 2010, רישום דיו, אקריליק וגירים על נייר, 100x70
Children Games (break), 2010, ink drawing, acrylic and chalk on paper, 100x70

משחקי ילדים (רחוב), 2011, רישום דיו ואקריליק על נייר, 80x110
Children's Games (street), 2011, ink drawing and acrylic on paper, 80x110

משחקי ילדים (בניין בית ספר), 2011, רישום דיו ואקריליק על נייר, 160x200
Children's Games (school building), 2011, ink drawing and acrylic on paper, 160x200

61

נדנדה, 2009, רישום דיו ואקריליק על נייר, 100x70
Swing, 2009, ink drawing and acrylic on paper, 100x70

60

מלאך, 2009, רישום דיו, עיפרון ואקריליק על נייר, 100x70
Angel, 2009, ink drawing, pencil and acrylic on paper, 100x70

מורה וילד, 2010, רישום דיו, אקריליק ופחם סינתטי על נייר, 70x100
Teacher and Child, 2010, ink drawing, acrylic and synthetic charcoal on paper, 70x100

ציונים ביוגרפיים

ילדת חיפה, 1939

מתגוררת ועובדת ברמת פולג נתניה

1963-1959 – בוגרת המכללה ע"ש לוינסקי, תל אביב

1980-1977 – לימודי אמנות באוניברסיטה בברמינגהם אלבאמה, ארה"ב

1985-1982 – לימודים בבי"ס לאמנות ע"ש אבני, תל אביב

1987-1984 – לימודים במדרשה לאמנות, רמת השרון

תערוכות יחיד נבחרות

1991 – "תהליך", מוזיאון יד לבנים, פתח-תקווה, אוצרת: דליה לוי (קטלוג)

2000 – "בין ארץ לשמים", מוזיאון בר-דוד קיבוץ ברעם, אוצרת: חווה דהאן

2001 – "גן חנה", הגלריה לשלום, גבעת חביבה, אוצרת: אתי עמרם ואסנת בן שלום

2003 – "סלינו על כתפנו", גלריה הקיבוץ, תל אביב, אוצרת: טלי תמיר (קטלוג)

2004 – "פרימה בלרינה", גלריה משרד בתל אביב, אוצרת: רחל סוקמן (קטלוג)

2005 – "מקודשת", גלריה אייקיס, תל אביב, אוצר: דניאל כהנא לוינזון

– "עיניים ללוח", מרכז הקונגרסים, ירושלים, אוצרת: מוניקה לביא

2006 – "הוי ארצי מולדתי", הגלריה העירונית רעננה, אוצרת: אורנה פיכמן (קטלוג)

2007 – "לו רק היית קצת פחות המורה שלי", בית האמנים, תל אביב, אוצר: דניאל כהנא לוינזון

2008 – "מקודשת 2", מיצב בחלון גלריה טובה אוסמן, תל אביב

2009 – "שושנה שחורה", גלריה על הצוק, נתניה, אוצרת: מוניקה לביא

– "התקווה", מיצב בחלון גלריה טובה אוסמן, תל אביב

2010 – "שמחה", גלריה טובה אוסמן, תל אביב, אוצרת: ד"ר טל פרנקל אלרואי

– "תוף הפח", גלריית קריית האמנים החדשה, טבעון, אוצרת: יפעת בן-נתן

2011 – "דיוקן קבוצתי עם מורה", בית האמנים, ירושלים, אוצרת: טלי תמיר (קטלוג)

תערוכות קבוצתיות נבחרות

2001 – "שלום", מוזיאון בר-דוד, קיבוץ ברעם, אוצרת: חווה דהאן

2004 – "יום הזיכרון", גלריה הקיבוץ, תל אביב, אוצרת: טלי תמיר

2008 – "מספיק בקושי", מרכז די לה, ירושלים, אוצרת: חנה יולזרי

2009 – "חיבורים", גלריה בית הגפן, חיפה, אוצרים: עבד עאבדי, אורנה בן שטרית (קטלוג)

– "גלויות מעזה", גלריה זכרות, תל אביב, אוצרת: נורמה מוסי (קטלוג)

– "חשבון נפש", גלריה הייטאצ', הרצליה, אוצרת: דפנה נאור (קטלוג)

2010 – "צבע טרי", היריד לאמנות עכשווית, תל אביב

– "רומנסה משפחתית", גלריה בצלאל, תל אביב, אוצרות: רות דירקטור

וד"ר טל פרנקל אלרואי

2011 – "בריסטולים", מוזיאון בתיים לאמנות עכשווית, אוצרים: טלי תמיר ומאיר טאטי

(קטלוג)

Biographical Notes

Born in Haifa Israel, 1939

Lives and works at Ramat-Poleg, Netanya

1959-1963 – Levinsky College, Tel-Aviv

1977-1980 – The Birmingham Alabama University, USA

1982-1985 – Avni Art College, Tel-Aviv

1984-1987 – The Midrasha College, Ramat Hasharon

Selected Solo Exhibitions

- 1991 – "Process," Yad-Lebanim Museum, Petach Tikva, curator: Dalia Levin (catalogue)
- 2000 – "Between Heaven and Earth," Bar-David Museum, Kibbutz Baram
- 2001 – "Hana's Kindergarten," Shalom Gallery, Givat Haviva, curators: Etty Amram and Osnat Ben Shalom
- 2003 – "Saleinu Al Ktefenu," Hakibbutz Art Gallery, Tel Aviv, curator: Tali Tamir, (Catalogue)
- 2004 – "Prima Ballerina," Office in TA Gallery, (catalogue), curator: Rachel Sukman
- 2005 – "Sacred," Aykis Gallery, Tel Aviv
- "Eyes to the Blackboard," International Congress Center, Jerusalem, curator: Monika Lavi
- 2006 – "Hoy Artzi Moladeti," Municipal Gallery, Ra'anana, curator: Orna Fichman (catalogue)
- 2007 – "If you were a little bit less than my teacher," Artists' House, Tel Aviv, curator: Daniel Kahana Levinson
- 2008 – "Sacred 2," window installation at Tova Osman Gallery, Tel Aviv
- 2009 – "Black Rose," Cliff Gallery Netania, curator: Monika Lavi
- "Hatikva," window installation at Tova Osman Gallery, Tel Aviv
- 2010 – "Tin Drum," New Artists Gallery, Kiryat Tivon, curator: Yifat Ben Natan
- "Simcha," Tova Osman Gallery, Tel Aviv, Curator: Dr. Tal Frenkel Alroy
- 2011 – "Group Portrait with a Teacher," Artists' House, Jerusalem, curator: Tali Tamir (catalogue)

Selected Group Exhibitions

- 2001 – "Shalom," Bar-David Museum, Kibbutz Baram
- 2004 – "Memorial Day," Hakibbutz Art Gallery, Tel Aviv, curator: Tali Tamir
- 2008 – "Maspik Bkoshi (C Minus)," Dai-La Center, Jerusalem, curator: Hana Ulazari
- 2009 – "Heshbon Nefesh," HighTouch Gallery, Herzliya, curator: Daphna Naor (catalogue)
- "Postcards for Gaza," Zochrot Gallery, Tel Aviv, curator: Norma Musih (catalogue)
- "Links," Beit Hagefen, Haifa, curators: Abed Abadi, Orna Ben-Shitrit (catalogue)
- 2010 – "Family Romance," Bezalel Gallery, Tel Aviv, curators: Ruth Direktor and Dr. Tal Frenkel Alroy
- "Fresh Paint," Contemporary Art Fair, Tel Aviv
- 2011 – "Bristolim", Bat-Yam Museum of Contemporary Art, curators: Tali Tamir and Meir Tati (catalogue)

mind – persecuting her to the extent of an obsessive fixation with the site of teaching and education, who's every law and decree she adhered to in her many years as one of its loyal soldiers.

Atlas Ben-David's surprising oil paintings and ink sketches deal with a space lacking in glamour and devoid of exoticism, which suffers from exceedingly poor public relations. Never has art considered "high" dealt with elementary school students, with rows of desks, schoolbags and notebooks, board and chalk, nor with the characters of teacher and principal. The subject was never considered particularly exciting in public discourse. But the world of children, led by the teacher and principal, is reflected in Atlas Ben-David's painting in an alarming, thought provoking manner, to an extent which demands special attention. Like the American photographer Diane Arbus, Atlas Ben-David is gifted with an acute sensitivity to the odd and eccentric, and an ability to identify awkward body language, indicating embarrassment and lack of confidence. Occasions usually seen as jovial and graceful, such as the hoisting of the fruit baskets at *Shavuot*, or the candle dance at *Hanukah*, have been turned, under Atlas Ben-David's gaze, into clumsy, docile, cumbersome, events, bordering at times on the grotesque. Instead of students taking full part in the ceremony and identifying with what's taking place, the students in Atlas Ben-David's paintings – sort of a mix between the hallucinated figures of Bruno Schultze and the students in Tadeusz Kantor's "Dead Classroom" (1975) – seem disjointed and dumbfounded, compulsively moving in rows, never quite comprehending why they're doing what they're doing.

From the place she's in today, Atlas Ben-David recognizes through the group of students her own uncertainties: she sees the power of banality, the tyranny of dictated routine. She recognizes the power of obedience and the horror of ignorance, and recalls the hierarchy of the classroom, the need to control, to impose discipline. She recalls the poems she taught, the words she memorized, the long nights spent in her

home making candle covered crowns, so that another group of children will get to banish the dark, as befits young Israeli citizens. Hedva Atlas Ben-David inquires not only into the private transformation which took her away from the blackboard, but also about the blind demands of the education system, which takes no notice of the feeling of strangeness, embarrassment or other pitfalls.

Group Portrait with Naked Teacher

Tali Tamir

Hedva Atlas Ben-David feels as if she went through a metamorphosis: in the middle of her life, at age 33, she transformed from the respectable figure of a schoolteacher, representing for her students an educational world of canonic values, patriotism and proper etiquette, to the provocative character of an artist, immersed in herself and her fantasies. She portrays this transformation as a personal confession, embodied by the act of stripping and nakedness. The teacher poised near a group of her students, during a lesson, a field trip or football practice, stark naked; or sitting at her desk, bear-breasted, stretching her arms sideways as if saying: this is me, the teacher. Accept me as I am.

Painting overtook her from the moment she accidentally came across it, with no prior preparation, no concept of what's at play. It was a sort of revelation, a pursuit that conquered her and overthrew the familiar world in which she was raised and educated at a teacher's seminary. But even after she studied painting at several establishments, and became a painter with her life centered firmly on art, she still couldn't break away from her most loyal observers – her crowd of students, whose presence – banal, naïve, devoid of consciousness – she felt compelled to face again, to commemorate.

Fifteen years of teaching elementary school at the heart of the Israeli periphery – Tiberia, Jaffa, Ramat Gan and Netanya – have done their share. Something of the experience of the lingering stay at school, in the lower grades, continued to disturb Atlas Ben-David's peace of

Jerusalem Artists' House

Hedva Atlas Ben-David

Group Portrait with a Teacher

September – October 2011

Curator: Tali Tamir

Catalogue

Editor: Tali Tamir

Design: Magen Halutz

English translation: Yotam Shibolet

English text editing: Ruth Debel

Photography: Hilit Kadouri

Graphics: Alva Halutz

Jerusalem Artists' House

Director: Ruth Malul-Zadka

Production staff: Tamar Katz, Michal Bar-Or

Exhibition mounting: Amiad Abrahams

Committee members: Magdalena Hefetz (chairperson), Heddy Abramowitz,

Shai Azoulay, Meirav Davish Ben Moshe, Marcelo Lauber, Jonathan Ofek, Lena Zaidel

On the cover: **Swing**, 2009 (detail) (see p. 61)

Pages 2-3: **Group Portrait with Parents**, 2011

Ink drawing, acrylic and collage on paper, 70x100

Measurements are given in centimetres, height x width

The production of the exhibition and catalogue have been made possible through the generous support of:

Israel Ministry of Culture and Sport;

Jerusalem Municipality, Culture, Society and Leisure Administration

© All rights reserved, Jerusalem Artists' House, 2011

The Association of Painters and Sculptors – Jerusalem Artists

Contents

78

Group Portrait with Naked Teacher

Tali Tamir

15

Works

75

Biographical Notes

Pagination follows the Hebrew order, from right to left

Hedva Atlas Ben-David

Group Portrait with a Teacher

Jerusalem Artists' House

